

Kauno menininkų namų profesionalaus
meno žinių portalas

Atsiminimų tinklas

Kauno „Meno parko“ galerijoje veikiančioje parodoje „Prisiminimai apie dabartį. Kelionė į save“ S. Lukoševičiūtė kviečia pasinerti į kelionę laiku. Laikas „kelia nerimą, išsprūsta, nuolat verčia prie jo sugrįžti, nujauciant neišsakytą dabarties likutį“.

[Daugiau](#)

JUODOSIOS DEŽĖS SLĖPINIAI

ATSIMINIMŲ TINKLAS

ALGIMANTAS KEZYS: ANTROPOCENO
PABAIGA

APIE LAIKO TRIUKŠMĄ, APIE SVARBIUS
DALYKUS

Kaip ir kiekvienas meno kūrinys, gyvenimas pareikalauja, kad apie jį mąstytum. Albert Camus
(1913–1960) prancūzų-alžyriečių filosofas ir rašytojas, egzistencializmo atstovas

DAILĖ

Atvira ir judanti Linos Morkūnaitės-Vilkėlienės tapyba 1

www.kamane.lt, 2014-06-12

Galerijoje „Balta“ (M. Valančiaus g. 21) Kauno bendruomenei ir miesto svečiams pristatoma autorinė jaunos menininkės Linos Morkūnaitės-Vilkėlienės (1983 m.) tapybos paroda „Pusės“. Parodos trukmė – 2014 06 16 – 07 04. Prieš pradėdamas išsamų kūrybos aptarimą glaustai paminėsiu keletą biografinių faktų. Lina tapybos mokėsi pas žymų Kauno dailininką Antaną Obcarską. Kūrinius eksponavo grupinėse parodose Birštono Kurhauzo galerijoje (2014 m.), M. K. Čiurlionio Nacionalinio dailės muziejaus Paveikslų galerijoje (paroda „Geriausias 2013 metų kūrinys“, 2014 m.), Kauno miesto savivaldybėje (2013 m.), Kauno miesto teismo rūmuose (2013 m.), Kauno miesto viešojoje bibliotekoje (2013 m.).

Rašydamas apie dailininkus, kurių meninė saviraiška dar nėra gausiai aptarta plačiajame meno kritikos diskurse, visada rizikuoju prarasti saugią kritiko poziciją. Vengti rizikos man draudžia tyrinėtojo smalsumas, kuris nugali visas baimes ir abejones. Tad būdamas akiplėša aš nesivadovauju Lietuvos menotyryninkų autoritetingomis įžvalgomis, bet savo minties čiuptuvais intuityviai artinuosi Linos kūriniuose suformuotų ir išskleistų magiškų pasakojimų link.

Intuityviai suvokiu ir žmonių kalba galiu pareikšti, kad jaunos menininkės aktyviai puoselėjamoje potėpių žaismėje atsiveria aiškiam įvardijimui nepasiduodanti, numanoma ir bendražmogiška patyrimo sugestija. Šią sugestiją nurodo abstraktūs, efemerišką procesualumą ženklinantys pavadinimai^[1]. Efemirą labiausiai įvaizdina baltaspalvės drobės, kur regimi tik iškilę reljefai. Tai savotiškos ramumos, kurios visiškai nediktuoja žiūrovui, kaip ir kas turėtų būti suprasta. Tai ramumos tikrinančios matymų ir pasitikėjimą tuo į ką yra žvelgiama^[2]. Tad pasakojimas drobės paviršiuje gali būti suvokiamas kaip tuščias ekranas, kaip neskambanti muzika, kaip neįvykstantis įvykis, kaip poezija nužymėta pauzėmis. Nors paveikslų pavadinimai pakankamai konkretūs, tačiau žiūrovas turi pats pasirinkti kaip suvokti reginį paviršiuje. Taip autorė kviečia žiūrovą užbaigti kūrinį – įdiegti prasmę.

Abstrakti kūrinių forma ir efemeriškus procesus bei patyrimus žymintys pavadinimai tarytum žaidžia su žiūrovo suvokimo bei atminties mechanizmu. Atrodo, kad autorė intencionaliai dirgina žiūrovo praeities ir dabarties kultūros žinojimą. Žaisdama beveik atviros spalvos potėpiais, o kai kur net plokštumas apkontūruodama tamsiu dažu, dailininkė formuoja visoje kūryboje esmiškai svarbią, vizualiai reiškiamą būties ir jausmų kintamumo poeziją. Tapyboje „apdainuojamas“ vitališkas gyvenimo šėlsmas^[3].

Abstrakti Linos tapybos forma, sugestijuojanti žmogaus jutiminį patyrimą bei nevisada motyvuotą emocijų kaitą, žymi „atvirą judėjimą“. Tapyba puoselėjama kaip terpė, skirta žiūrovo individualiai pajautai. Tapyba-terpė pastebima net tuo metu kai įvaizdintas naratyvas (arba abstrakčių dėmių žaismas) neturi jokių aiškių bendrybių su konkretumą diegiančiu (arba bandančiu diegti) paveikslu pavadinimu. Kūrinio „atvirumą“ laiku privalumu. Čia privalumas yra lygiai tokios pat kokybės kaip ir Umberto Eco (g. 1932) požiūryje į abstraktumą reiškiamame teoriniuose svarstymuose^[4]. „Judantį“ ir „atvirą“ kūrinių mąstytojas vadina tokį, kuriuo autorius nedegia jokios aiškiai perskaitomos suvokimo schemas^[5].

Linos kūryboje potėpiai dažniausiai dėliojami tam tikra kryptimi, išryškinant vaizduojamą formą. Tokia komponavimo strategija artima Vincent'o Van Gogh'o (1853-1890) postimpresionistinei tapybai. Nors gal ir drąsu lyginti, bet abu mano minimi dailininkai siekia dėmesio centre išlaikyti skaidrios šviesos įspūdį.

Labiausiai mano dėmesį patraukia geometriniai Linos paveikslų motyvai, kur tamsiu mėliu apkontūruojama ir išskiriama ryškiai raudona reljefinė plokštuma. Taip atskiriama aštrių faktūrų gausoje spindinti stačiakampė forma^[6]. O štai kitame darbe, beveik visoje drobės plokštumoje, vyrauja raudonis, kurį vagoja ir dalina į atskiras zonas violetinio dažo taisyklingos linijos^[7]. Vagojimas – tai intencionalus įtampos diegimas į konkretaus kūrinio formą. Vagojimas – tai „atvirumo“ ir „judėjimo“ ženklinimas. Vagojimas – tai tapybos lyg „mąstančios“ sukūrimas^[8].

Tapybos „mąstymas“ priklauso nuo kūrinio „judėjimo“. T. y. bet kuris Linos paveikslas verčia atsigręžti į praeitį arba į aplinkinį kontekstą ir mentališkai „judėti“ ankstesnės tapybos ir kitų autorių kūrybos link. „Judėjimas“ – tai nuorodų kūrimas ir rekonstravimas. „Judėjimas“ nėra aiškiai koordinuojamas, nes Lina leidžia patiems pasirinkti ką ir kaip pastebėti bei patirti.

Tapybos „mąstymo“ problema kyla iš komplikuočių autoriaus ir medžiagos, autoriaus ir kito autoriaus, autoriaus ir tradicijos santykių, etc. Taip tapyba pakliūna į mano, kaip

dabarties meno kritiko ir filosofo akiratį, kur ypatingą vietą užima intuityvistinė kūrėjo savianalizė bei kritiko įžvalga. Tad Linos tapyba bei „atviro“ kūrinio koncepcija mane veda intuityvistinės estetikos link, kur meno kalba yra sąlygojama to, kuris nepažintas ir geidžiamas. Iš nepažintojo – „kito“, suponuojamo kūrinyje, gimsta noras pažinti save (menininką ir kritiką). Menininkas siekia atverti pirminę tikrovę – savotišką savosios sielos pasinėrimą į savąjį „Aš“. Tikrovė, pasirodanti per pasinėrimą, gali būti suvokiama kaip sutartinė. Menininkas panyra į save ieškodamas prasmės ir tirdamas net save kaip kažkokią nežinomą ir šiam pasauliui nepriklausančią prasmę. Todėl esu linkęs manyti, kad kūrėjas įsižiūri į save ir taip artėja svarbių būties pirminių charakteristikų link, kurios ir skleidžiasi analizuojamos tapybos plokštumose.

[1] pvz. „Išsilaisvinimas“, drobė, akrilas, 110 x 80 cm., 2014 m.; „Įnoringas“, popierius, akrilas, 85 x 60 cm., 2014 m.

[2] „Tylus miškas“, drobė, akrilas, autorinė technika, 100 x 120 cm., 2014 m.; „Čia ir dabar“, drobė, akrilas, autorinė technika, 100 x 120 cm., 2014 m.

[3] žr. „Pagundos gniaužuose“, drobė, akrilas, 120 x 100 cm., 2014 m.; „Pergalingas šokis“, drobė, akrilas, 100 x 81 cm., 2014 m.

[4] Umberto Eco. Atviras kūrinys: forma ir neapibrėžtumas šiuolaikinėje poetikoje. Vilnius: Tyto alba, 2004.

[5] žr. „Aistros verpetuose“, drobė, akrilas, 100 x 120 cm., 2014 m.; „Saulėkaitoje“, drobė, akrilas, 120 x 100 cm., 2014 m.

[6] „Įkalinta aistra“, drobė, akrilas, lakas, autorinė technika, 70x50 cm., 2014 m.

[7] „Išsiskyrimas“, drobė, akrilas, autorinė technika, 100 x 70 cm., 2014 m.

[8] apie tai, kad tapyba mąsto žr. Žvirblytė Milda, *Paveikslas ir ekranas: Lietuvos tapyba nuo XX a. 7 dešimtmečio: daktaro disertacija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2010

Menotyrininkas *Remigijus Venckus*

VDU Menų fakulteto Šiuolaikinių menų katedros lektorius